

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm || Martii Et Aprilis

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10259

De S. Theophane, aliàs Isaacio, patre.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77384](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77384)

flavit. Tale vnus regionum famulorum martyrium extitit, appellatione sua (Petrus enim nominatus fuit) reuera dignum.

**SANCTI PATRIS NOSTRI THEOPHANIS,
QVI ET ISAACIVS DICTVS EST, VITA ATQVE**

laudatio, ex Simeone Metaphraſte.

12. Martij.
Elegas ſimi-
litudo.

Res geſta
ſanctorum
quid confe-
rant.

VAE mercatoribus, mundi pelagus & longinqua maria maioris lucri gratia traicientibus, ſolēt accidere, dum cum inuictis fluctibus atq; vndis, quæ tum inter ſe, tum cum ventis furentibus decertant, ipſi luſtantur, & tenebris obruti, ac procella iactati, propè desperata ſalute, naufragium expectant: ſi paruus ſtellæ ſalutaris ſplendor periclitantibus ipſis afluſerit, eius luce perſpecta reſpirant, animum quæ recipiunt, ac rectorem nauis ad gubernacula ſedentem hortantur, vt alacrius munere fungatur ſuo: ille verò ſublatis oculis, ſplendorem intuetur, eoque tanquam duce, procella imperum virat, & ad rectum curſum nauem dirigit: Eadem ferè in hoc vita pelago nauigantibus, & ad tutum futuri ſeculi portum ſtudioſè tendentibus, contingere conſueuerunt. Incredibili enim tentationum æſtu laborantibus, & dæmonum impetu atque inſidijs, tanquam denſiſſimis tenebris, circumſiſis, res à ſanctis viris geſta, oculis eorum propoſita, ſplendore ſuo tenebras diſcutiunt, diuinaque doctrina perturbationum imperum proſternentes, iucundiſſimā afferunt tranquillitatem: & preciſis mercibus onuſtos atque lætantes, ad opatam faciliſimè prouehunt hæreditatem. Alios igitur alijs ornatos virtutibus inuenies. Hic abſtinentiæ præſtat integritate. Ille temperantia ſplendet: & quomodò intemperantiæ dominatus ſuperetur, oſtendit. Alius vitam hanc docet eſſe contemnendam. Alius inanem gloriam negligendam declarat. At ſi viri ſanctiſſimi patris noſtri Theophanis res geſtas conſideraueris, tanquam in horto florido, virtutum omnium exempla perſpicias.

Has ego vt laudatione proſequerer, multorum precibus adductus, & eius auxilio fretus, prompto animo prouinciam ſuſcepi: non vt viro diuino & admirando gloriam conciliarem: (Quæ enim illi gloria ex oratione mea, quæ virtutibus eius longè eſt inferior, acquiri poteſt?) ſed contrà potiùs, vt rebus ab ipſo geſtis commemorandis, & orationem meam exornarem, & eas imitari ſtudentibus, adiumentū afferrem. Quanquam in ipſo ſtatim principio, antequam in ipſum laudationis ſtadium ingrediær, tâto me oneri imparem ſentio. Simul enim & patria, & genus, & natura præſtantior, & quæ magnitudine naturam ſuperat, virtus, ita concurrunt, vt vndè potiſſimum exordiar, dubitem. Patria enim tum laudationum legibus, tum cauſa ipſius armata, primas ſibi vindicat partes: oratque nos atque obteſtatur, nè proprijs ornamentis ſpolietur. Parentes autè hanc cubito oppoſito propellunt, educatione ac diſciplina ipſius gloriantes. Virtutes verò, glorioſa ceruice ſublata, propoſito eius ac poſſeſſione conſiſa, magna voce reliquis clamant, ſolum illius ſtadium atque animum ſpectari oportere. Cui victoria ſit adſcribenda, vos facile cernitis. Ego autem inter res, quæ ſe vinci non patiuntur, iudex conſtitutus quid faciàm? Parumper in prioribus immorabor, vt oſtendam, quæ nam ipſe creatoris amore inflammatus, contempſerit, & pro nihilo duxerit. Deindè me totum ad eius virtutes perpendendas conuertam.

Patria The-
ophanis.

Parentes.

Tulit virum hunc admirabilem illa patria, quæ imperij dignitate decorata, cateris omnibus tantum antecellit, quantum reginâ ſubditis præſtare par eſt. De qua me multa dicere volentem impedit, tum quòd nulla poſſunt oratione explicari, tum quòd omnibus, quaſcunque ſol adſpicit, terræ partes habitantibus ſunt cognita. Parentibus ortus eſt tali patria dignis, qui & diuitiarum copijs, & gloria militari, & virtutibus omnibus affluebant. Hos diligebant nò ſolum omnes illi, qui Deo ſunt chari, qui que virtutis ſtudio atque honeſtatis concilantur, aut qui paribus erant dignitatibus inſignes, licet peſſimo eſſent animo præditi, atque amicitiam proprijs vtilitatibus metirentur: ſed ipſi principes atque Imperatores virtutis eorum præſtantiam venerantes, eos in primis diligebant. Iſaacius & Theodota, ſi quid vobis etiam nomen eſt curæ, vocabantur. His ampliffimæ hæreditatis natus eſt hæres ille, qui nobis in præſentia laudandus eſt. Autumni tempore ex utero matris in lucem editus, eximia corporis pulchritudine, ſimilem animi

animi præstantiam indicabat. Neque enim mortalis hominis, sed Dei filius esse videbatur, ex ventre matris (Quod de magno illo propheta Hieremia scriptum legimus) sanctificatus, & iam inde ab ipso ortu ad extremum usque vitæ finem virtutibus omnibus excellens.

At pater ipsius, cum exiguo temporis spatio in hoc mundo vixisset, puerum ipsum, cum trimulus adhuc esset, Imperatori curandum ac gubernandum relinquens, præfinitum omnibus peregrinationis terminum absoluit. Mater autem *

Desunt nonnulla.

illud canticum expresserunt, quo tres Pueri, contempto Tyranni iussu, in medio camini ardentis Seruatorem collaudabant. Sed cum omnes ad hilaritatem, lætitiâq; profusi, nuptiarum conuiuium celebrarent, mens tamen illius rebus diuinis vacans, & animi propositum explere cupiens, minimè obtundebatur. Nocte autem cum in cubiculo esset cum sponsa sua, & in lectulo cõsideret, & toto animo res diuinas agitaret, suspitio indicans desiderium suum, sic eam alloqui aggressus est: Vitæ curriculum, coniunx, vt omnibus pareat, exiguum est & incertum. Nemo enim mortaliū nouit, quando mors sit accessura, nosque hinc ad futurum illud iudicium, quod omnibus est commune, dimissura: in quo rerum gestarum ratio seueris quæstionibus reddenda erit, cum impari nonnunquam & magnis peccatorū cumulis onerati, illuc homines rapiantur, & rerū procreatarum pulchritudine spoliati, omnium cruciatuum acerbitate, atque igne conficientur sempiterno: & cum bona quædam exigua, si tamen dicenda sunt bona, quæ specie tantum & opinione sunt eiusmodi, possederint, innumerabilibus torqueantur calamitatibus, quæ morte sunt ipsa longè grauiores. Atque vt interim taceam, quàm breuia hæc sint atq; instabilia, diuitiæ, nisi rectè illis vtaris, vitiorem magis quàm virtutum ministræ sunt, & multorum insidijs obnoxia, & antequàm partæ sint, dilabuntur. Quid ipsa corporis pulchritudo, quæ constat ex quadam coloris suauitate, atque apta figura membrorū, non ne vel tempore extinguitur, vel morbo deflorescit? Iam humana gloria quid inanius, o coniunx charissima, præsertim si cum æterna illa, quam nec oculus vidit, nec auris audiuit, comparetur? Hanc qui manè adeptus est, ignorat, an sit usque ad vesperam permansura. Quamobrem nihil est, cur numeretur in bonis. Quæ cum ita sint, si videtur, naturæ legibus renunciantes, nostri iuris simus, cælestiaque spectemus: & quæ perpetuò non permanent, promptis animis reijciamus & aspernemur.

Hæc atque alia multa ille corpore iuuenis, sed prudentia senex loquebatur, cum pura atque integra Christi columba, & turtur solitudinis, & castitatis cupidior, quàm nuptiarum, Christi amore succensa, & muliebrem superans infirmitatem, ac sese in omnibus, quæ honesta essent, sponso suo sociam fore promittens, ita respondit: Multo præstantius est, sponse charissime, virginitatis pulchritudinem semper integram conseruare, quàm eam maxima ex parte corrumpere. Quis autem fore spondeat, vt qui huic vitæ seruiunt, & liberis operam dant, voti compotes sint futuri? Non ne satius est, vt inani spe repudiata, quæ certa sunt, complectamur? Longè laudabilius est, vt leue Christi iugum ab adolescentia subeuntes, beatitudine, quæ inde sequitur, nos dignos præstemus, quàm vt rebus istis caducis & inanibus omni studio incumbentes, pessimi reperiamur. Hæc illa cum dixisset, obstupuit adolescens: superauerat enim omnem suam expectationem. Ac primùm quidem humi prostratus, gratias egit creatori: deindè lætiore vultu coniugem intuitus, pollicitus est, se illam honestis omnibus in rebus sociam habiturum, vt in seculo venturo præclari muneris simul cum ipsa præmium perciperet. Ac principio quidem seiuncti, & cælestem agentes vitam in mundo coniuges sanctissimi, atque animorum sulcos scindentes, & in cælestibus horreis triticum recondentes, Christum, bonus ipsius odor effecti, delectabatur, & bonum eius vnguentorum odorem percipientes, illius præsentia fruebantur.

Cum igitur noctem sic inter se transegissent, rota domus boni odoris fragrantia repleta est: quæ longo interuallo omnem modum superans, Domini præsentiam indicabat: qui bonum ipsorum propositum comprobans, aduentu suo locum ipsum gaudio, lætitiâque repleuerat. Sese igitur humi prosternentes, vt sibi misericordiæ fontes aperiret, obsecrabat. Ac diuinæ quidem præsentia signum id fuit, quod ea re trãfacta, inanes diuitias pauperum manibus distribuẽtes, ad vitam in solitudine degendam se parabant. Sed communis hostis inuidia, quam ipse ex rebus omnibus honestis præclarisque contrahit, aduerfabatur. Nam focer eius, qui omnem in ipsis solis spem positam habebat, eam rem sic agrè tulit, vt ipsum quoque Imperatorem in magnam indignationem impulerit.

Ierem. 1.

Obitus patris.

Hic, prudens Lector, multa in exemplari decant, quæ historiam hæc mancã reddere videntur. Sed tu, quod dare postumus, benignè accipe. In reliquis excusatos habe.

Consentiãt in perpetuã continentia Theophanes & sponsa eius.

Distribuant suas facultates pauperibus.

Vult eos
impedire
satan.

pulerit. Leo hic fuit, sordidi patris filius atque successor, qui & ipsorum adolescentiam commiseratus, & proprium amicum patrem honorans, iureiurando comminatus est adolescenti, se illi, nisi à proposito desisteret, oculos effossum. Et Cyzicum misit eum, munusque præclarum commisit, ut rebus inanibus atque caducis administrandis, earum, quæ semper permanent, splendorem obliuisceretur. At ille, tanquam murus, in suo instituto stabilis manens, libenti animo iter ingressus, apud Sigrianem occurrit admirando seni, qui Gregorius appellabatur, & tum alijs donis, tum prophetiæ gratia præstabat. Multis enim sudoribus animum à perturbationibus liberum, sequi; tum ad contemplationem rerum diuinarum, tum ad eorum, quæ essent euentura, cognitionem aptum reddiderat. Huic Theophanes animi sui propositum aperit, sibique certum iam esse dicit, exilium eligere voluntarium. At ille sancto spiritu, ut erat solitus, illustratus: Nihil est, inquit, o iuuenis, quâobrem de exilio cogites. paulò post enim licebit tibi, nemine prohibente, ad solitudinem te conferre. Socero enim tuo & Imperatore defunctis, ad vitam pristinam reuocaberis. Et hæc dicens, solito murmure labijs intonabat, quemadmodum ipse iuuenis tempore suo comitibus dixit, cum eius testimonium narraret.

Exod. 17.
Num. 20.
Ecce miraculum.

Senis autem iumento usus est, eoque magis, quam regio equorum ministerio, quo erat ornatus, gloriabatur. Senis igitur monitu, & aliorum patrum consilio confirmatus, reditum in patriam distulit, & unâ cum socijs in loco, quem nactus est, cum suppellectili sua consedit. Verum cum & magnis caloribus, & siti cruciarentur, non tamen indignatus est, nec aquæ penuria sententiam mutauit, nec proprium orauit Dominum, ut siti mederetur: sed solitas illi preces fundens, super tapete recubuit, ut somno paulisper sitim leniret. At rerum admirabilium effector Deus, iuuenem intuitus propter se libenti animo labores ferentem, magno illum miraculo decorauit. Qui enim ingrato populo ex durissima petra latices effudit, cur grato iuueni necessaria non subministraret? Propè igitur, ubi ille iacebat, diuino iussu fons mirabilis emanauit, tactuque suo Dei seruum excitans, sese illi patefecit: qui socijs conuocatis, sitis remedium à Deo datum ostendit. Causis igitur manibus aquæ copiam haurientes, debitas bonorum omnium largitori Deo gratias egerunt. At ne quis posset suspicari, casu fontem illum repertum fuisse, nocte repente sic euauit, ut ne vestigium quidem eius vllum manè relinqueretur. Hoc amoris, quo sanctus hic iam inde ab ipsa adolescentia Deum prosequeretur, signum fuit, tanto maius illis, quæ Moses Dei inspector edidit, quod ipse precibus ea impetrauit, hic autem ne id postulans quidem. Præterea ille murmurantium adductus necessitate, Dominum ad largiendum impulit: hic autem patientia & gratiarum actione utens cum socijs suis, proprium Dominum mouit. Ad hæc Iudæi (ne dicam Mosem) munus dubitatione coinquinârunt, hic autem donum honestatis proposito commendauit.

Irene imperio
portitur.

Nondum anni tres præteriérant, cum focer eius & Imperator à præsentis gloria depulsi sunt, & ad domicilium illis conueniens missi. Irene autem mulier illa fortis atque diuina cum filio Imperij gubernacula suscepit: Si tamen mulier dicenda est, quæ aduersum hostes atque perturbationes virilem animum gessit: & homines, qui diuturno bello conflagrauerat, tum inter ipsos conciliauit, tum etiâ Deo. Quamobrem, discussis mundi tenebris, lætiorem omnia faciem susceperunt. Tunc sol, qui cuncta lustrat, clariorem liberio remque diem extulit, & mœrorem atque tristitiam, quæ diu orbem occupauerat, exuens, nitidius illuxit. Tunc igitur sponsa, Dei sese oculis ornans, & castitatis studiosa, cum iuris sui esset effecta, diuitias, quibus multum abundabat, domo protulit, & omnibus inopia laborantibus distribuit. Sic vna Dei amantium domus, multis, quæ vitæ erant necessaria, subministrans, & pauperum, qui se Deo dederant, calamitates eximie subleuans, Deum ipsum qui eas sibi proprias fecerat, vehementer oblectabat.

Sponsa Theophanis
petit monasterium.

Theophanes
firmiter monachus.

Cum igitur hæc & alia multa perfecissent, illa quidem in monasterio suis facultatibus constructo vitam egit: hic autem ad magnam senem redijt, qui apud Sigrianem degerebat in oppidulo, quod illi ab ipso oçij quietisque gratia donatum fuerat. Hoc in loco manibus eius tondetur, immò verò consecratur, hostiam offerens hostia sancti Isaac multo sacratiorum: siquidem grauius censendum est, quod voluntate fit, quam quod præter voluntatem: & id, quod perficitur, eo, quod non perficitur. Illic mansione proprijs sumptibus constructa, & multis muneribus exornata, eius permisso & voluntate ad insulam, quam Calonymum vocant, se contulit, & prædium, quod in ea paternum habebat, in monasterium commutauit, viris in solitudine degentibus ex Theodori; quem Monocherarium appellant, monasterio congregatis. Quantæ autem virtutis esset, vel

vulgi prouerbium facile indicat. His viris monasterij tradita gubernatione, omniumq; probatissimo duce declarato, obedientia exemplar seipsum exhibuit: tanta enim prestabat humilitate, vt aliorum nemini compararetur. Sic autem se exercebat, atque humi cubabat, vt longo omnes post se relinqueret interuallo. Diuinorum librorum lectioni assidue incumbere, eosque non humana disciplina, sed labore perpetuo & diuina gratia planè intelligebat. Noctem precando consumebat, & cum Christo, quem optabat, versabatur, & benevolentiam eius sibi conciliabat. Cumque aduersus demones & cupiditates pugnaret, mitis ac mansuetus omnibus, vt alter Moses, videbatur. Rerum terrenarum cupiditatem sic abiecerat, vt diuinis tantum vacaret. Quanta porro fortitudine esset ac temperantia, & quanto perè negligeret dignitates, extrema ipsius tempora potissimum indicarunt.

Eius exercitia & virtutes.

Hoc igitur virtutibus florente, monasterij Praefectus ab hac mortali vita discessit ad immortalè. Omnes autem ad hunc concurrètes & lachrymantes supplicabant, vt sibi praesse vellet, & eorum, inter quos licet extremum locum teneret, virtutibus tamen & factis praefulgebat, saluti vellet consulere. Sed animum eius mouere non potuerunt, qui in rebus abiectis ac vilibus constituerat permanere: & quanto sublimior virtute tollerabatur, tanto se gerebat summissius. Res enim omnes mortales pro nihilo ducebat. Baculum igitur in manum sumens, & spe in Christum, cui per omnem vitam innixus fuerat, benè armatus, ad Sigrianae montem peruenit, & ab agricola quodam praedium emit, pecunia à Dei amicis mutuata. Neque enim animo quicquam possidebat: sed villi panno corpus induerat, & sensibus silentium ac quietem indicès, carne extra mundum versabatur. Hoc in loco sibi domicilium statuit, & manuum labore tantum, adiuuante Deo, profecit, vt paruo temporis spatio, & mutuo sumptam pecuniam redderet, & victui necessaria compararet. In dies autem seipso melior euadens, & quae retrò sunt (vt Apostoli verbis vtat) obliuiscens, ad meliora contendebat. Neque enim satis esse ducebat in proposito permanere: immò non mediocre damnum existimabat, si proficendo non progrediretur. Comes autem & adiutrix omnibus in bonis illi erat gratia Dei, quae in ipso adhuc puero ita conquieuerat, vt eum nunquam reliquerit.

Fugit monasterij praefecturam.

Phil. 3.

Quis eius in orationibus familiaritatem cum Deo, qua sic à rebus terrenis purus euadebat, vt diuinarum actionum instrumentum fieret, pro dignitate queat explicare? Quis temperantiae decus cordis eius enarrare possit, quae sic eum rebus incorporeis coniungebat, vt Dei purissimum esset habitaculum, & Deum contempleretur, & quae futura erant, tanquam praesentia cerneret? Quae nam oratio assequi valeat incredibile illius erga Deum & proximum charitatem, licet vi sua caelum conscendat? Quae fidei firmitatem, ab omni duplicitate alienam? Quae spei constantiam, qua ille iam inde ab ipsa pueritia instructus fuit? Rebus futuris, tanquam praesentibus, fruebatur. Virtus autem eius ardentibus gratiarum iaculis multos ad imitandum inflammabat: qui suae Christi iugum subeuntes, hunc sibi ad virtutem assequendam ducem proponebant. Summa enim ipsius erga proximum charitas, sic humilem eius de seipso sensum vincebat, vt eorum praefectus videretur. Quauis enim illius animi summissio contemptum apud eos, qui erant initiandi, pareret: tanta tamen erat cum benevolentia & charitate coniuncta, vt eius virtutem venerantes, ei sese submitterent.

Eccè virtutum eius catalogum.

Is diuina sanè gratia sic illustrabatur, vt facilimè posset, quae recta & consentanea essent, intueri. Quae in Bithynia atque alibi sunt, monasteria inuisens, & in eis, tanquam in floridis pratis, versans, virtutumque exempla, quasi rosas decerpens, domum ad suos reportabat, perfectae charitatis & sublimis humilitatis secum circumferens documenta. Perpetua verò abstinentia sic erat confirmatus, vt cum amicorum praesentia ad communionem vocaretur, eius pulchritudini charitatè anteponebat, & vnà cum magno Paulo sciret & abundare, & penuriam pati, atque ita inanem gloriam euitare. Pulcherrimum illius factum me penè praeiijit. Cum enim Niceae synodus secunda coacta esset, ad eam ipse quoque cum alijs patribus vocatus est. Cumque omnes equis praestantibus & splendidis vestimentis ornati venirent, ipse veste solita indutus lacera, & asinae insidens, laeto animo iter suscepit. Sed cum omnes viderent eum, qui prius omnibus diuitiarum copijs abundauerat, sic indutum, maiorem ex illo, quam ex reliquis, vtilitatem acceperunt, & ingenti tranquillitate animi repleti sunt. Ipse verò veritatem amplexus, & errores aspernatus, maxima virtutum opinione insignis redijt.

Phil. 4.

Venit ad 2. Nicenam synodum.

Verum cum malitiae auctores demones praclaris ipsius factis inuiderent, ei nocte parumpèr dormienti impudenter illudere conati sunt. Manus enim ipsius pollicè, tanquam

Demones eum mordet.

quàm sues agrestes, dentibus corripientes, acerbum dolorem inusserunt, in eaque corporis parte luxata, dentium vestigia reliquerunt. At ille Dei amore confixus, & nequitia demonum animum gerens superiorem, non permisit, vt ea re diutius inuidi dæmones gloriarentur: sed preciosi ligni vnguento manum luxatam inungens, dicto citius, quod mirabile fuit, eam curauit. Gratia enim diuina perpetuò illius laboribus, summis siquæ animi moribus præsens, eumque munerum apostolicorum gratia illustrans, rerum admirabilium effectorem reddebat. Equidem si omnia, quæ diuina gratia in hoc sancto viro inhabitans elargita est, munerum enumerare voluero, & laudandi leges transiliam, & oratio mea instar nauigij in medio mari dissoluetur. Quod si pauca quadam, pluribus omisissis, commemorabo, & oratio, tanquam litora legens, in tuto verfabitur, & ex ijs, quæ dicta fuerint, reliqua facillè conijcientur.

Cum sæui demonis impetu quidam opprimeretur, repente mentis vim amisit, & carnes proprias, tanquam alienas, laniabat. Erat autem omnibus accedentibus grauis. Itaque, vinculis & compedibus à compluribus custodibus coerceretur. Sed vir sanctus vnus vespere supplicatione ad Deum fusa, liberauit hunc miserum, & vincula eius corpore statim exciderunt: & qui mente captus erat, atque omnibus molestus, ad sanitatem redijt. Vbi venit, vt vir sanctus ad oppidum quoddam maritimum accerseretur: sed in medio cursu tempestas ingens oborta est, qua pelagus intumuit: fluctibusque sublati iactabantur, & impediatur nauigatio. At vir sanctus solita fide fretus, proprium expleti ministerium ait: Conseruo mari denuncia, vt frenet tempestatem, & fluctus tranquillos reddat, vt iter nostrum placidè conficere valeamus. Atque ita confestim effectum est, vt Christus & Deus noster hacitem in re, quemadmodum in reliquis omnibus, vera dixisse demonstraretur, cum maiora ministros suos, quam ipse faceret, pollicitus est effecturos. Cæterum cum omnibus virtutibus excelleret, curandis tamen & subleuandis pauperibus maiorem diligentiam adhibebat. Cum enim amore fraterno maximè teneretur, misericordiam ex eo proficiscentem in primis complectebatur. Et salutarem accedentibus manum porrigens, quatuor mensium spatio cibum, monasterij vsibus comparatum, effundebat. Cumque minister rem ægrè ferret, atque illum ne familiæ quidem satis esse diceret, miti oratione iubebat, vt frumentum numeraret. Quod ille cum fecisset, nullum aceruo modium deesse reperit. Verum facilius sit, vndas maris enumerare, aut caua manu pelagus dimetiri, quam res ab illo gestas admirabiles oratione complecti. Quamobrè alijs cætera relinquentes commemoranda, quæ rei instituta magis conueniunt, persequemur.

Ager Ecclesiæ bonis omnibus abundabat. Nam & relictis institutis instructus erat, & factis congruentibus affluebat. Imperatores autem Dei amantes, pietatis studio potius, quam Imperij amplitudine, gloriabantur. Porro magnus Pontifex sublimem cathedrâ sortitus, virtutis lumina per vniuersum orbem terrarum accendebat. Et qui sub ipso erant sacerdotes, sine reprehensione suos singuli greges tutos in portus perducebant. Monasteriorum autem rectores, quibus, tanquam sol, admirandus hic vir prælucebat, viam in cælum ducentem, antea impeditam, discipulis suis demonstrabant. Sed inuidus serpens Ecclesiam tam multis bonis florètem videre non poterat, & ex multitudinis peccato occasionem arripens, ita permittente Deo, Ecclesiæ pulchritudinem peruertere aggressus est. Verum cum propria peruersitatis ministrum idoneum quæreret, aptiorem inuenit, quam optabat: Leonem, inquam, hominem perniciosissimum, qui ab Armenijs & Assyrijs genus ducens, vtriusque gentis dolos & feritatem imitatus, immò verò superans, & ad mentiendum promptus erat, & ad persuadendum ea, quæ mentiebatur, aptissimus. Fraude, loco virtutis utebatur, eamque aduersus cõiunctissimos exercebat. Hic in blandum & præclarum imperium consurgens, ornatisimum & inaccessum Ecclesiæ solem deiecit: & cum illo omnes ferè sacerdotum principes exturbauit. Et hanc

ab Apostolis per manus traditam institutionem negligens atque contemnens, diuinæ Christi carnis imaginem defodit: idemque de matris eius & sanctorum omnium imaginibus fecit, & Ecclesiam grauioribus, quam fuerint Aegyptiæ, tenebris impleuit. Barbaræ enim violentiæ patriam stultitiam admiscens, & veterem illum Rapfacem superans, iniquitatem in sublime loquebatur, & ciuitatem Dei, quæ est Ecclesia, multis dolis perturbare studebat. Quæ quidem fluctuum tempestate omnis recta institutio periclitari cœpit, cum illi ne repugnaretur quidem. Nam qui virtutum præstantia reliquos ad cælestia ducere debebant, illius improbitatis fluctibus obruebantur, & socordia vincisci permittebant. Qui verò & rebus terrenis neglectis, & vira contempta, scelus industria sua

Curat fur-
tem dzemo-
niacum.

Iohan. 14.

Benignitas
eius in pau-
peres.

Leo V. Im-
peratorico-
nomachus.

Nota, quod
vñs imagi-
num est ex
Apost. insti-
tutione per
manustrada.

sua superabant, partim fame, partim verberibus cruciabantur: nonnulli etiam noctu conijciebantur in mare.

Tunc igitur, tunc ad certamen vocatur etiam Theophanes admirandus, non tamen manu tyrannica aut violenta, sed blâditijs ac dolis. Aduersus hostes, dicebat impostor ille, mihi pugnandum est: sed antequam manus cum illis conferam, precibus tuis armari me oportet. Theophanes autem, cognita hominis malitia, quanuis renum & viri-
na difficultate laboraret, (Instrumentis enim per naturalem cuniculum in vesicam admittis, quæ lapides infitos confringerent, humidis excrementis exitum præbebat) maximisque molestijs vexaretur, & in lectulo ægrotus assidue decumberet, naui tamen ad urbem se regiam contulit. Quod cum scelestissimus ille intellexisset, sancti viri conspectum (vt arbitror) veritus, per nuncium hæc illi significauit: Si venisti, vt mihi morem geras, (Aduentus enim celeritas bonam mihi spem attulit) scito tam multis te bonis fruiturum, quam multis eos frui par est, qui propriae voluntati Imperatoris voluntatem & consilium anteponunt, & monasterium tuum varijs muneribus ornatum iri, & propinquos tuos maximis dignitatibus decorandos, teque primas apud me amicitie atque autoritatis partes habiturum. Sin, quod vix cogitare fas est, studio tuo preces meas posthabueris, & consilium meum neglexeris, & quæ tibi proponuntur, præmia fueris aspernatus, inuitus facies, quæ volens reculas, & maximi tibi ipse dedecoris atque calamitatis author existeris.

Ad hæc diuinus vir, perspecta dictorum stultitia, ita nuncio respondit: Ego nec pecunias, nec possessiones, nec reliqua huius vitæ bona vlllo modo curo: Quæ enim adolescens, cum ijs frui possem, amore Christi inflammatus repudiaui, ea iam senex quomodo complectar, ab institutoque recedam: præsertim cum corpus morbis confectum sit, vt vitæ finis procul abesse non possit, & hæc inania esse constet? Quod autem ad monasterium propinquosque pertinet, id Deo erit cura, cui à me commendantur: & quibus ipse Deus melius, quam Imperatores & Principes, potest consulere. Quod si, quemadmodum pueros parum generosos magistri scutica perterrefaciunt, ita tu me morbo & senectute confectum, minis territum iri speras, rogos accendatur, tormenta parentur, & omnia cruciatuum genera: vt scias planissimè, Christi virtutem in meis infirmitatibus perfici. Ego, qui per humum iter facere nequeo, valetudinis infirmitate superata, in ignem insiliam.

His auditis, impurissimus ille constantiam quidem animi fortis admiratus est, de victoria tamen non desperauit, hominis facinorosissimi, quem apud se habebat, fretus astutia, qui sophistarum prestigijs, & gentium auspicijs, & iecinoris inspectionibus instructior erat, quam disciplinis: & ad impietatis barathrum infelices homines trahens, apud ipsum valebat plurimum. Huic beatum Theophanem tradidit, sperans prestigijs ipsius omnino deceptum iri. Sed tanquam asinus ad lyram depræhensus est. Inuidiam enim viri sancti dicendi libertatem admiratus, antequam congrederetur, se victum esse confessus est: Imperatori que nunciauit, eum esse præstantiorem, quam vt oratione aut minis superari posset: quineriam, si ibi diutius commoraretur, fore, vt aliorum animos, quos in sententiam suam adduxerant, abalienaret. O mentem adamante firmiorem, & nullis cedentem machinis oppugnantibus veritatem. O benevolentiam erga creatorem incredibilem, quæ nullis vitæ tentationibus dissolui potuit. Ceterum ab impugnatione non destitit homo tyrannica plenus crudelitate: sed virum sanctum in Eleutherij palatio includi iubet, adhibitis custodibus, nè quis humanitate ductus, ei propter Christum patienti consolationem vllam afferret. Itaque corpus eius diuturna fame confectum, paulatim tabescebat, & ad acerbam mortem appropinquabat. Morbi enim medicorum auxilio destituti, grauius sauebant, & vitam reddebant morte ipsa longè acerbiorum. At ipse optatissimam Dei pulchritudinem mente contemplans, ea, quæ ne auditu quidem tolerabilia sunt, patièti & æquo animo perferebat. Gaudebant angeli, cum fortitudinem, quæ longo tempore à mortalibus abfuerat, ad eos rursùm redeuntem conspicerent: & viri sancti præstanti aduersus hostes virtute latantes, victoria præconium concinebant. Horrebant demones, quod sanctos, quorum nomina audire non poterant, & imagines oppugnabant, rursùm factis florentes spectare cogentur: & satellites ac ministros suos ignauia coarguebant. Christus verò muneribus orationem omnem superantibus, pugilem suum decoratum, victoriæ corona donauit.

Duos igitur annos cum acerbissimum carcerem pertulisset, in Samothracem insulam deportatur: quod ipse diuino animo prospiciens, ei, qui sibi ministrabat, prænuuciauerat.

Præclarum eius responsum ad Leonem imperium.

Vincit præstigiatorem

Includitur à tyranno, & fame cruciatur.

Migrat à corpore.

rat. Cumque tribus & viginti diebus in insula vixisset, tanquam suavis hostia communi Domino oblatuſ est, & eius manibus sacrum atque sanctum spiritum tradidit, vt ad diu optatam hereditatem admitteretur. Neque verò corpus eius, quod victoria particeps fuerat, & animo semper in omnibus bonis inseruièrat, meritis muneribus caruit. Nam piorum virorum manibus in lignea arca compositum, & conuenientibus cantibus, vt

Nota.

tempus ferebat, elatum, admirandis gratijs à Deo fuit illustratum. Cùm enim lues in pecora illius insulæ defæuaret, ad eò vt mortua repente conciderent, aquam illius arce admoventes (neque enim corpus audebant attingere) pecora peste laborantia conspergebant, & periculo liberabantur.

Leo ceditur

Haud multò post immanis ille aper Ecclesiæ Christi pro multis peccatis vno supplicio affectus est, & sacris in locis, in quæ fuerat debacchatus, turpiter vitâ amisit. Quare, densa caligine paulisper disiecta, quidam veluti libertatis sol, tenuissimis tamen adhuc nebulis tectus, illuxit. Tunc igitur sancti viri discipuli fiduciam sumunt, & nauigio ad insulam accedentes, præclarum illud & splendidissimum gratijs effulgens corpus in arca sublatum, gestant in locum quendam, Sacrum dictum, qui à monasterio abest duodecim stadiorum interuallo, & in templo sancti martyris Procopij, ibi existente, deponunt.

Miracula ad eius sacri corpus.

Hic ille, qui eos, à quibus honoratur, honoribus afficit, vt futuræ gloriæ statum sancti sui declararet, incolas omnes illius regionis munerum ipsius fecit esse participes. Confluebant enim, vndarum instar, qui morbis grauissimis, nec vllam curationem admittentibus, laborabant: & qui à demonibus vexabatur, illis inuitis, & dolorem suum clamore gemituque testantibus, huc trahebantur: & solo arce attactu liberati recedebat, Deo, per ipsum sanctum seruanti, gratias agentes. Et qui clam ea peste laborabant, inhabitantibus demonibus athletæ iussu necessariò patefactis & expulsis, liberi ostēdebantur. Paralytici, qui vix in lectulis suis gestari poterant, sancti virtute membra corroborantes, humeris lectulos suos cum diuinis laudibus reportabant. Cæci, qui omni corporis actione spoliati, aliorum manibus ducebatur, & veros duces oculos requirebant, voti compotes facti, sine labore ita redibant, vt alienæ manus operam minimè requirent. Claudii membra corporis, quæ terram attingere non erant solita, humi fœdè trahentes, aut ad iter faciendum alienas manus mutuantes, caprearum in morem rectis tibijs saliendo discedebant. Iam qui aurium, aut linguæ munere fungi non poterant, præter omnium expectationem, & aliorum sermones intelligebant, & vna omnes voce agebant gratias. Fœminæ, quæ perpetuo sanguinis fluxu laborantes, insiti caloris discessu ad mortem appropinquauerant, non Domini simbriæ, sed serui arce contactu, mirabiliter exiccato fluxu, gratiarum fontes emitebant. Chirographum flagitiosis actionibus plenum, cùm arce obsignatum admoueretur, sic omnibus apparuit, ac si nihil vquam in eo fuisset scriptum: & Apostolicam potestatem, ex huius arca manantem, admirabantur. Verum quis ea, quæ tunc ab ipso gesta sunt, singulatim aut oratione, aut scriptis valeat explicare, quanuis illi linguæ sint centum, oraque centum, cùm ne genera quidem numerari facile queant?

Trasfertur ad suum monasterium.

Integrum igitur annum in templo sancti martyris Procopij commorati, nè preces diuinam ab ipso gratiam imploratum impedirent, serò, & vix tandem recta ad eius monasterium peruenierunt, cùm ordine quadruplici circa feretrum ipsius constitissent. Medium enim inter patres locum obtinentes viri lectissimi, humeris suis sanctissimam arcam gestabant, in qua non vna erat ingrati populi cibum conseruans, non lapideæ tabulæ, non virga Aaron: sed corpus illius, qui virtutem omni reprehensione superiorem ostenderat: Qui naturali tranquillitate inuidiæ aculeos obtusos, hebetesque reddiderat: Qui charitatis insignijs eximie excelluerat: Qui fide, cui nihil est difficile, in primis præstiterat, & eius auxilio hostium arces euertent: Qui spe in Christum inuicta, per omnem vitam armatus extiterat, & aduersariorum tela cunctis inania demonstrarat: Qui munerum spiritus sancti tanquam fluius erat: Qui animos omnium gratijs hilares efficiebat: Qui in Ecclesiæ firmamento, quasi nitidus quidam sol fulserat: Qui hæreticorum oculos doctrinæ splendore perstrinxerat: piorum autem animos direxerat ad rectam fidem.

Inuocat S. Theophanem author.

O ægrotantium medice, o miserorum perflugium, largire mihi celere mearum ægritudinum curationem: vt recuperata sanitate, rursùm ad te supplex accedam, & grati animi testimonium asseram. Libera me à periculis, quæ quotidie imminet, vt pulcherrimis factis incumbam, & per te, illorum authorem Deum agnoscam. Peccatorum mihi veniam à Deo, & iuuentutis meæ delictorum obliuionem impetra: vt instar illius chartæ, quæ arce ruxæ contactu ab omni scriptione libera apparuit, ante tribunal horrendum

rendum iusti iudicis, obliterata videantur. Pessimam contra nos incitatum inuidiam extingue, & ab inuidorum peste tutos integrosque conserua: vt sine offensione salutis semitam conficientes, almi præsidiij tui præconium lætis animis celebremus, in Christo Iesu Domino nostro: Cui gloria & imperium in secula seculorum.

MARTYRIVM SANCTI SABINI,

ex Simeone Metaphraſte.

Lmpicante Diocletiano, edictum per vniuersum orbem terrarum promulgatum est, vt qui iussis eius non obtemperarent, nec dijs immolarent, supplicijs excruciatu necaretur. *13. Martij.* Quæ quidem fama per omnem Aegypti regionem peruagata est. Quamobrè cum magna aduersus Christianos persecutio vigeret, & tota Aegyptus ea tempestate iactaretur, Sabinus quidam Hermopoli princeps, atq; illustri loco natus, Christianeq; religionis cultor egregius, in ea reru perturbatione è ciuitate discessit, & in parua domùcula cū alijs Christianis habitabat, & nocte atque die ieiunijs & precationibus incubebat. Sed cum multi Christiani essent comprehensi, omnesq; Sabini celebre nomen detulissent, ab iniquis hominibus diligenter quærebatur. Ad quos cum mendicus quidam post aliquot dies accessisset, qui solebat ab illis cibum accipere, (sciebat autem locum, vbi sanctus Sabinus comorabatur) Quid vultis, inquit, mihi dare, & ostendam vobis, vbi Sabinus, quem quæritis, delitescit? Huic cum duos nummos dedissent, secuti sunt eum, & ad locum peruenit, pulsaruntq; fores, tanquam aliquid vellent sibi responderi. Cum autem vnus è fratribus aperuisset, vt, quid vellent, intelligeret, statim irruerunt homines scelerati, & sanctum Sabinum cum sex alijs fratribus stantem & psallentem offenderunt, vincitosq; extra domum extraxerunt. Cumq; quæsisset, quis eorum esset Sabinus, & comperissent, eum separatim duabus catenis vinxerunt, iniectoq; ceruici eius graui vinculo, ad Præfectum duxerunt.

Tunc autem Hermopoli præerat quidam nomine Arianus, qui cum ad fluminis ripas egressus esset, procul adspexit multitudinem cum magna militu manu venientem: & relicta fluminis ripa, in locum quendam floridum & amœnum animi gratia se contulit, ac duabus post horis, sublatis oculis, vidit sanctum Sabinum, qui à magna militum copia trahebatur, & ad tribunal: Quis est, inquit, ille, quem nostri ordinis milites ducunt? Respondit: Vnus aliquis, domine Princeps, vt arbitror, ex infelicibus Christianis. Et paulò post milites accedentes, per tribunal nunciarunt, eum esse Sabinum Christianorum propugnatorem, quem ipse conquirendum mandasset. Quo audito, vehementer lætus: Gratias, inquit, ago benignis & immortalibus dijs. Statimque iussit tribunal constitui. Et ipse in sella sublimi sedens: In iudicium, inquit, adducatur flagitiosus Sabinus, impiæ Christianorum secte studiosus. *Sifitur ad tribunal.* Tribunal statim adduxit, & ait: Sabinum, quem amplitudo vestra iussit comprehendi, sistimus ad tribunal vestrum. Doceat, inquit Arianus Præfectus, nomen & fortunam, & vnde sit. Respondit sanctus: Sabinus vocor, & Christianus sum. Seruus es, inquit Præfectus, an liber? Respondit Sabinus: Liber sum, & dum per etatem licuit, in militia Ducis locum obtinui. Cur, inquit Præfectus, militiam talè deserere maluisti, quàm diuinis Imperatoribus & legibus ipsorum parere? Quia animaduerti, respondit Sabinus, decreta eorum aduersum Christi seruos iniusta, elegi magis abiectus esse in domo Dei mei, quàm habitare in tabernaculis peccatorum. *Pfal. 83.* Non audisti, inquit Præfectus, ab Imperatoribus fuisse constitutum, vt in omnibus prouincijs & regionibus omnes vbiq; dijs propitijs immolent atq; sacrificent? Impium istud edictum, respondit Sabinus, vt antè dixi, nos minimè laruit, neq; leges, quibus multos offenderunt & perdidit. Quæ quidem leges quoniam abhorrent à natura, imprudenter ipsi Imperatores Dominu suum, & de ipsis optimè meritum iniuria afficiunt. Ego verò Deo meo Christo Iesu sacrificio, & ipsum solum adoro.

His verbis indignatus Arianus Præfectus: Malu, inquit, caput, audes in gloriosos Imperatores nostros, & leges ipsorum maledicta conijcere, quas quidè nobis pro humanitate sua ad communem salutem tulerunt? Scito, inquit Sabinus, o Præfeste, te minis tuis nunquam effecturum, vt dijs immolem. Hæc cum audiisset Præfectus: Ego, inquit, decorum adductus beneuolentia, benignus erga te sum. Quamobrè confitere beneficos